

IV. Bölüm

FRANCESCO PETRARCA

Yaşamı

Francesco Petrarca 'geçiş döneminin adamı', 'ilk modern insan', 'ilk büyük sanatçı' gibi ifadelerle nitelenmiştir. Ortaçağın sonu ve Rönesans'ın başı arasında, iki kutup oluşturan Dante ve Boccaccio arasında yer aldığından Petrarca bir geçiş dönemi insanı gibi görünmüştür araştırmacılara. Yazardaki güçlü iman ve din duygusu Ortaçağın bir kalıntısıdır. İnsana ve bu dünya yaşamına değer verşi Rönesans'ın bir belirtisidir.

Francesco Petrarca 20 Temmuz 1403'te Arezzo'da doğdu. Eletta Cagniani ile noter Petracco'nun oğlu idi. Petracco Siyahların ileri gelenlerinden biriyle arasındaki kişisel bir anlaşmazlık nedeniyle 1302'de, Dante'nin hüküm giydiği yıl, Floransa'dan sürülmüştü. 1309'da suçsuz olduğu kabul edildiyse de bir daha Floransa'ya dönmedi. Çocukluk yılları hakkında Ozanın söyledikleri birbirine uymadığından o yıllara ait olayların kesin bir kronolojisi yapılamamaktadır. Bununla birlikte ailenin Arezzo'dan Ancisa'ya taşınıp 1310 yılına kadar orada yaşadığı, sonra Avignone'a geçtiği biliniyor. Avignone o sıralarda Papalığın merkezi olduğundan gelir sağlama olanakları daha çoktu. 1307'de ikinci bir erkek çocuk (Gherardo) sahibi olan Petrarca ailesi geçim güçlükleri nedeniyle Carpentras kasabasına yerleşmek zorunda kaldı. Böylece Petrarca daha çocukluğundan başlayarak yersiz yurtsuz bir insan oldu; sonra da öyle kalacaktır. Bu durum onun edebi kişiliğini etkileyecek, sevgisini belli bir kente değil, tüm İtalya'ya yöneltmesine yol açacaktır. 4 yıl süreyle yaşadığı ve Convevole da Prato adında bir öğretmenden gramer ve retorik dersleri aldığı Carpentras'dan, 1316 yılında babasının isteği üzerine hukuk öğrenimi yapmak üzere Montpellier üniversitesine gönderildi. Ancak

Francesco orada herşeyden önce Eskiçağın klasik yazarlarını incelemeğe, Provans ozanlarını okumağa koyuldu. Edebiyata büyük bir merakı vardı. 1318 (ya da 1319) da annesinin ölümüne Latince olarak yazdığı dizelerle ağladı. 1320'den 1326'ya kadar Bologna üniversitesinde istemiye istemiye hukuk çalışmalarını sürdürdü. O yıl babasının ölümü üzerine Avignone'a döndü. Bundan sonra iki kardeşin zevk ve eğlence peşinde koştuğunu, aristokrat sosyeteye girip çıktığını görürüz. Halk dili ile yazdığı şiirler Petrarca'ya her kapıyı açıyor, yüksek sınıfın ilgi ve sevgisini kazanmasına neden oluyordu. Ozan 1327 yılının 6 nisan günü (ki Paskalya haftasının İsa'nın ölüm yıldönümü olan kutsal cuma gününe rastlıyordu) Avignone'un Santa Chiara kilisesinde ona biricik esin kaynağı olan ve yıllarca şiirinin konusunu oluşturan kadını, Laura'yı ilk kez gördü ve ona aşık oldu. Bu duygu Ozanın yaşamı boyunca sürdü. Laura'nın kimliği hakkında fazla birşey bilinmiyor. 1325 yılında Ugo De Sade adında biri ile evlendi. 1348 yılında aynı kentte, Petrarca'nın kendisini gördüğü ay ve günde geride onbir çocuk bırakarak vebadan öldü. Bu aşkın hikâyesi Petrarca'nın bazı mektuplarında ve özellikle *Canzoniere* adlı şiir kitabında izlenebilir. 1330 yılında Ozanın yaşamında büyük bir yer tutan yolculukların başladığını görürüz. Avignone'da edebi çalışmalarına hayranlık duyan Colonna ailesi ile yakın bir dostluk kurmuştu. O yıl Pirenelerin eteklerinde Guascognanın küçük bir kenti olan Lombez'e piskopos olarak atanan Giacomo Colonna Petrarca'yı yanına çağırdı. Ozan o yılın yazını dostu ile birlikte orada geçirdi. 1333'de Fransa, Fiandra ve Almanya'da uzun bir yolculuğa çıktı. Amacı yeni yerler görüp yeni şeyler öğrenmek ve dolaştığı yerlerde Eskiçağ edebiyatından kalıntılar aramaktı. Kaybolmakta olan Roma edebiyatı yapıtlarından elinden geldiğince birşeyler kurtarmak istiyordu. Liegi'de Cicero'nun *Pro Archia* adlı nutkunu bulup ortaya çıkardı. Bu, verimli hümanistik buluşların ilki oldu. Avignone'a döndüğü 1336 yılı baharında birgün kardeşiyle birlikte yakında bulunan Rüzgârlı (Ventoso) dağının doruğuna çıktı. Ermiş Augustinus'un *Confessiones* (İtiraflar) adlı yapıtı da yanındaydı. Mektuplarından birinde o anda gelişigüzel açtığı bir sayfada şu satırları okuduğunu söyler: "İnsanlar dağların yüksekliklerine, denizin iri dalgalarına, ırmakların gür akışına, okyanusun ileri geri gidip gelişine, yıldızların dönüşüne hayranlık duyarlar da kendi kendilerini bir yana bırakırlar ("Et eunt homines admirari alta montium, et ingentes fluctus maris, et latissimos lapsus fluminum, et oceani ambitum, et gyros siderum, et relinquunt se ipsos" *Fam.*,IV,1). Belki de işte o zaman Ozan yaşamın boşluğunu, Tanrıya yönelmek arzusunu ilk kez duymuştu. Böylece onun ruhunda bu dünya yaşamı ile ebedi yaşam arasındaki çatışma başlıyordu. 1337 yılının başlarında o zamana değin görmediği Roma'ya gitti. Eski Roma'nın kalıntıları onda derin bir izlenim bıraktı. Aynı yıl yine yeni yer ve töreler görmek amacıyla

İngiltere
naklarını
chiusa v
kadında
ye zama
yazacak

134
Paris ün
layan bi
zusu id
görmüyo
ya'da ye
yordu. İ
onların ü
ların zafe
buldu; ve
Napoli'de
d'Angiò
lâyük bul
renle defn

Kard
ma'yı ziy
bunahım e
tu. *Secre*
neme aitt
çocuğu o
korkunç v
dostluk k
berini Ver
len Ambro
narına ken
gözüne ç
du. 1345'e
adlı mekt
kin bazı o
anlamasına
saydığı Flo
dönüş yapı
yanında ya

İngiltere'ye bir yolculuk yaptı. Avignone'a döndüğünde Sorga ırmağının kaynaklarının bulunduğu ve çocukluğundan beri hoşlandığını söylediği Valchiusa vadisinde ıssız bir villaya çekildi. O yıl kim olduğunu bilemediğimiz bir kadından Giovanni adındaki gayrimeşru oğlu doğmuştu. Ozan bu ıssız vadiye zaman zaman yeniden dönecek ve yapıtlarının büyük bir kısmını burada yazacaktır.

1340 yılının 1 eylül günü aynı anda Petrarca'ya Roma senatosundan ve Paris üniversitesinden kendisine şairlik tacının giydirilmek istendiğini açıklayan birer mektup geldi. Ozan Roma'yı seçti. Aslında bu onun en büyük arzusu idi. Bu olayı Petrarca sadece kendi arzularının gerçekleşmesi olarak görmüyor, bununla bin yıldanberi kaybolduğuna inandığı şiir sevgisinin İtalya'da yeniden canlandığını düşünüyordu. Kendini bu hareketin öncüsü sayıyordu. İnsanların onun kişiliğinde edebiyat çalışmalarına değer vermelerini, onların üstünlüğünü tanımalarını istiyor, edebi eserler yaratmayı komutanların zaferleriyle bir tutuyordu. Bu nedenle de Roma'da taç giymeyi uygun buldu; ve bir sınav geçirmek koşuluyla bunu kabul etti. Kendi isteği üzerine Napoli'de zamanın değerli edebiyat araştırmacılarından olan kral Roberto d'Angiò tarafından üç gün süre ile imtihan edildikten sonra bu tacı giymeye lâyık bulundu. 1341 yılında Roma'da Campidoglio alanında düzenlenen törenle defneden yapılmış şairlik tacını giydi.

Kardeşi Gherardo'nun rahip olduğu 1342 yılından jübile nedeniyle Roma'yı ziyaret ettiği 1350'ye kadar olan dönem Petrarca'nın yaşamında bir bunalım dönemidir. Kardeşinin aldığı karar Ozanın içsel dengesini bozmuştu. *Secretum* (Sırlarım) adını verdiği ve onun itiraflarını içeren yapıt bu döneme aittir. Cola di Rienzo'nun girişimine ilgi duyması, ikinci gayrimeşru çocuğu olan Francesca adındaki kızının doğması, 1348 yılında başgösteren korkunç veba salgınında Laura'yı ve birçok dostunu yitirşi, Boccaccio ile dostluk kuruşu bu dönemin başlıca olaylarıdır. Petrarca Laura'nın ölüm haberini Verona'da bulunduğu bir sırada almıştı. Ozan onun ölüm tarihini halen Ambrosiana kütüphanesinde saklı bulunan Vergilius'a ait bir metnin kenarına kendi el yazısı ile kaydetmişti. Bu tarihin – kendi deyimi ile – sık sık gözüne çarpmasını ve herşeyin geçici olduğunu ona anımsatmasını istiyordu. 1345'de Bologna'da Cicero'nun *Ad Atticum*, *Ad Quintum* ve *Ad Brutum* adlı mektuplarını bulup ortaya çıkardı. Bu buluşlar onun Roma tarihine ilişkin bazı olayları öğrenmesine ve hayranı olduğu bu büyük yazarı daha iyi anlamasına yardım etti. 1350'de Roma'yı, Arezzo'yu ve her zaman yurdu saydığı Floransa'yı ziyaret etti. 1353 yılında Avignone'dan İtalya'ya kesin dönüş yaptı. 1361 yılına değin Milano prensi kardinal Giovanni Visconti'nin yanında yaşadı. O yıl çıkan veba salgını yüzünden Padova'ya gitti, oradan